

ЦИФРОВИЙ ГЕНДЕРНИЙ РОЗРИВ І СТІЙКІСТЬ ДО ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ Е-ДЕМОКРАТІЇ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

THE DIGITAL GENDER GAP AND RESILIENCE TO DISINFORMATION: CHALLENGES FOR E-DEMOCRACY AND PUBLIC GOVERNANCE

Краснопольська Т.М.

orcid.org/0000-0001-5936-5889

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

У статті досліджуються гендерні аспекти цифрового розриву та їх вплив на сприйняття й поширення дезінформації в умовах цифрової демократії. Проаналізовано як нерівний доступ до цифрових технологій, освіти та інтернету створює структурні бар'єри для участі жінок у публічному управлінні, громадянських ініціативах і формуванні інформаційної політики. Окрему увагу приділено впливу цифрового середовища на загострення гендерних стереотипів, вразливість жінок до онлайн-насилення та участь жінок у цифровій демократії. На основі даних міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, Єврокомісія, ІТУ) розкрито зв'язок між гендерною нерівністю в цифровій сфері та схильністю до інформаційних загроз. Стаття містить приклади кращих міжнародних практик (Естонія, Швеція, Руанда, Велика Британія, США), а також аналізує український контекст – зокрема, ініціативи «STEM is FEM», «Дівчата в ІТ», «Дія.Цифрова освіта». Дослідження підкреслює, що недостатнє врахування гендерного виміру у цифровій політиці поглиблює нерівність і знижує ефективність демократичного врядування. Гендерно чутливі цифрові стратегії здатні не лише зменшити вразливість до дезінформації, а й зміцнити інституційну довіру та інклюзивність цифрової взаємодії. Запропоновано комплекс інституційних механізмів подолання цифрового гендерного розриву, включаючи гендерний аудит цифрової політики, міжвідомчу координацію, розвиток критичного мислення, кібербезпеку з урахуванням статі, а також підтримку жіночого лідерства у сфері ІТ. Обґрунтовано, що ефективна протидія дезінформації можлива лише за умов системного впровадження гендерно орієнтованого підходу у цифровій трансформації, що ґрунтується на принципах інклюзивності, прав людини та рівного доступу.

Ключові слова: гендерна рівність, гендер, гендерна політика, політична комунікація, публічне управління, цифровий розрив, дезінформація, цифрова інклюзія, е-демократія, інформаційні технології, інформаційна безпека, цифрова трансформація, права жінок.

This article explores the gender dimensions of the digital divide and their impact on the perception and dissemination of disinformation within the framework of digital democracy. It analyzes how unequal access to digital technologies, education, and the internet creates structural barriers to women's participation in public governance, civic initiatives, and the shaping of information policy. Particular attention is paid to the role of the digital environment in reinforcing gender stereotypes, increasing women's vulnerability to online violence, and limiting their involvement in digital democratic processes. Drawing on data from international organizations (UN, UNESCO, European Commission, ITU), the article highlights the link between gender inequality in the digital sphere and susceptibility to informational threats. It presents examples of best practices from countries such as Estonia, Sweden, Rwanda, the United Kingdom, and the United States, as well as examining the Ukrainian context—specifically initiatives such as STEM is FEM, Girls in IT, and Diia. Digital Education. The study emphasizes that insufficient integration of gender perspectives in digital policy deepens inequality and undermines the effectiveness of democratic governance. Gender-sensitive digital strategies can not only reduce vulnerability to disinformation but also foster institutional trust and inclusive digital engagement. The article proposes a comprehensive set of institutional mechanisms to address the digital gender gap, including gender audits of digital policies, inter-agency coordination, the development of critical thinking skills, gender-informed cybersecurity, and the promotion of women's leadership in the IT sector. It argues that effective counter-disinformation efforts are only possible through the systemic implementation of gender-oriented approaches to digital transformation, grounded in the principles of inclusivity, human rights, and equal access.

Key words: gender equality, gender, gender policy, political communication, public governance, the digital divide, disinformation, digital inclusion, e-democracy, information technologies, information security, digital transformation, women's rights.

Постановка проблеми. В умовах інформаційного суспільства цифрова трансформація політичних процесів створює нові можливості для політичних комунікацій та участі громадян у прийнятті рішень через механізми е-демократії. Проте поряд з цими можливостями виникають нові виклики, зокрема цифровий гендерний розрив та інформаційна вразливість окремих соці-

альних груп, зокрема жінок. Гендерна нерівність у доступі до цифрових ресурсів, відмінності в цифровій грамотності та ступені участі у політичному онлайн-дискурсі обумовлюють неоднакову здатність протистояти дезінформації та маніпуляціям у кіберпросторі. Це ставить під сумнів інклюзивність і ефективність е-демократичних інструментів та потребує посиленої уваги з боку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання цифрової нерівності між жінками й чоловіками активно досліджується в контексті соціології, гендерних студій та цифрової політики. Зокрема, у звітах ООН та ІТУ зазначено, що жінки мають менший доступ до інтернету та цифрових навичок, особливо у країнах з низьким і середнім рівнем доходу.

Дослідники звертають увагу на інформаційну нерівність і нові форми виключення у цифровому. Щодо стійкості до дезінформації, дослідники К. Вордл та Х. Дерахшан підкреслюють важливість цифрової медіаграмотності як запобіжника інформаційним загрозам [20].

Серед вітчизняних дослідників цю тематику розробляли О. Ярош, І. Грицай, Г. Горак, М. Колодій, О. Кисельова, Т. Коломієць, О. Стрельченко, О. Бухтіяров та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність ґрунтовних досліджень окремо з тематики цифрової нерівності, гендерної дискримінації та протидії дезінформації, залишаються недостатньо вивченими перехресні аспекти цих проблем. Зокрема, обмежена увага приділяється: гендерно-специфічним формам вразливості до дезінформаційних атак, ролі цифрового гендерного розриву у зниженні ефективності е-демократичних процесів, впливу цифрової нерівності на здатність жінок захищати себе від кібербулінгу та дискредитаційних кампаній у сфері публічного управління тощо.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити гендерно зумовлені виклики цифрового розриву та їх вплив на стійкість до дезінформації в умовах цифрової демократії й публічного управління. Особливу увагу приділено аналізу структурних бар'єрів участі жінок у цифровому суспільстві, а також розробці інституційних механізмів подолання цифрової гендерної нерівності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У добу цифрової комунікації дезінформація стала серйозною загрозою для демократичних процесів, безпеки та соціальної згуртованості. Проте сприйняття та вплив дезінформаційних повідомлень значною мірою варіюється залежно від соціальних та психологічних факторів, зокрема – статі.

Гендерно обумовлені виклики в е-демократії починаються з існування цифрового розриву, який залишається серйозною перешкодою на шляху до рівності й справедливості. Він означає нерівний доступ жінок і чоловіків до інтернету, цифрової освіти, технологій і онлайн-можливостей. Така нерівність не лише обмежує участь жінок у політичній комунікації та е-демократії, а й підвищує їхню вразливість до дезінформації, оскільки гендерні відмінності в цифровому середовищі формують нерівномірну вразливість до фейків, а також впливають на рівень критичного мислення, довіру до дже-

рел і поведінку в соціальних мережах. За даними Міжнародного союзу електрозв'язку (ITU), у світі жінки на 7% менш доступні до інтернету, ніж чоловіки, і ця різниця є більш вираженою в країнах, що розвиваються [19]. Відсутність доступу обмежує можливості жінок для участі в онлайн-платформах громадянської активності, електронних голосуваннях, обговореннях і прийнятті рішень.

Згідно з даними ЮНЕСКО, існують значні гендерні розриви у навичках роботи з ІКТ: «84 жінки на кожні 100 чоловіків можуть працювати з формами електронних таблиць, тоді як 83 жінки на кожні 100 чоловіків можуть перевірити достовірність інформації онлайн» [12, р. 196].

Як зазначає ВООЗ, цифровий гендерний розрив не тільки відображає нерівність у доступі, але й підсилює існуючі соціальні бар'єри, створюючи «цифрову нерівність», яка має безпосередній вплив на демократичну участь [7].

Крім того, жінки, що займають публічні посади, є громадськими активістками або беруть активну участь у політичних комунікаціях та публічному управлінні через цифрові платформи, є більш вразливими до кібербулінгу, дискримінації і дискредитаційних кампаній. За даними ООН 73 % жінок-журналісток стали жертвами онлайн-насилення через свою публічну позицію [18], а жінки-політики часто стають мішенню «онлайн-насилення», що обмежує їхню свободу висловлювань і участь у публічних дискусіях [15].

У цьому контексті Європейська комісія пропонує розглядати дезінформацію не лише як технологічну чи політичну, а й як гендерну проблему, з притаманною їй нерівністю в доступі до знань і ресурсів. За даними Єврокомісії, гендерно мотивовані дезінформаційні атаки та кампанії часто використовуються як частина ширшої політичної стратегії для підризу рівної участі в демократичних процесах, особливо для жінок [17].

Європейська служба зовнішньої діяльності (EEAS) наголошує, що дезінформацію з гендерним компонентом використовують для поширення стереотипів, тому необхідні заходи, орієнтовані на підвищення рівня поінформованості серед різних груп населення з урахуванням гендерної чутливості [5]. Через гендерні стереотипи дезінформація часто не сприймається як фейк, її складно виявити, але часто вона спрямована на жінок [14].

По всьому світу простежуються гендерно обумовлені виклики в цифровому просторі. Так, у 2019 році в Індії низка жінок-політиків, які брали участь у виборах, стали жертвами масових онлайн-атак – від погроз до дискредитації та поширення фейкових новин. За словами експертів, це спричинило зниження активності жінок у цифрових кампаніях та зменшило їх вплив у політичному житті країни [22]. Цей приклад показує, як кібербулінг стає інструментом політичної дискримінації на основі гендеру.

За даними дослідження ГО «Інститут масової інформації» (ІМІ), жінки-чиновниці в Україні значно частіше за чоловіків стикаються з інформаційними атаками та дискримінаційними кампаніями в інтернеті, що створює додатковий тиск і викликає страх брати активну участь у публічній діяльності [1]. Це підкреслює важливість впровадження заходів кібербезпеки з урахуванням гендерних особливостей.

Подібні практики створюють додаткові бар'єри для рівноправного представництва у цифровому політичному просторі та знижує довіру до е-демократії як інструменту інклюзивності.

Ще одним викликом є недостатній рівень гендерно чутливого підходу у розробці і впровадженні цифрових технологій у публічному управлінні. Часто цифрові сервіси і платформи проєктуються без урахування специфічних потреб і обмежень жінок, що призводить до їхньої маргіналізації.

Як відзначають, інструменти цифрового уряду мають бути розроблені із залученням жінок, щоб уникнути репродукування стереотипів і дискримінації [10].

Для подолання цих викликів потрібна активна державна політика, спрямована на усунення цифрової нерівності, забезпечення безпеки жінок у цифровому просторі та впровадження гендерно орієнтованого підходу в е-демократії.

У липні 2021 року в Парижі відбувся Форум рівності поколінь (GEF), який об'єднав світових лідерів, молодіжних активістів, бізнес і агентства розвитку задля оновлення порядку денного щодо реалізації Пекінської декларації та Платформи дій. Учасники ухвалили конкретні трансформаційні заходи для досягнення стійкого прогресу в сфері гендерної рівності. Для цього створено шість коаліцій дій, спрямованих на боротьбу з гендерним насильством, забезпечення економічної справедливості, тілесної автономії, кліматичної справедливості, підтримку феміністичних рухів, а також розвиток технологій та інновацій для гендерної рівності [3].

Національні уряди різних регіонів світу активно впроваджують програми з подолання цифрового гендерного розриву. Наприклад, уряд Естонії активно інтегрує гендерний підхід у свої цифрові ініціативи, створюючи спеціальні програми підвищення цифрової грамотності серед жінок і захисту від кіберзлочинності [8].

У Швеції при розробці державних електронних послуг застосовується гендерно чутливий підхід: платформи адаптовані для зручності використання різними соціальними групами, а також враховують різні сценарії взаємодії, що забезпечує рівний доступ до сервісів для чоловіків і жінок [6]. Цей підхід сприяє зниженню бар'єрів у цифровому спілкуванні між владою та громадянами.

Подолання гендерного розриву у сприйнятті та протидії дезінформації потребує комплексних стратегій, орієнтованих як на технологічні, так

і на соціально-культурні аспекти. Серед ключових напрямів стратегії подолання цифрового гендерного розриву і зміцнення стійкості до дезінформації слід виділити: створення інклюзивних освітніх програм з медіаграмотності, орієнтованих на потреби жінок і дівчат, інфраструктурна підтримка доступу до технологій, розвиток гендерно чутливої політики в сфері регулювання соціальних медіа, підтримка жінок у цифровому лідерстві та розбудова інклюзивної цифрової демократії.

Найефективнішим способом подолання цифрового розриву є інвестування в освіту та цифрову грамотність серед жінок. ЮНЕСКО підкреслює, що розвиток цифрових навичок серед жінок є критичним для забезпечення їх участі в інформаційному суспільстві. У 2022 році ООН запустила глобальну ініціативу «Generation Equality», що передбачає забезпечення до 2026 року цифрової грамотності для щонайменше 350 мільйонів жінок і дівчат.

Прикладом успішної реалізації програми може бути Руанда, уряд якої у 2020 року приєднався до глобальної Коаліції дій за технології та інновації, зобов'язавшись подолати гендерний цифровий розрив у сфері доступу до смартфонів, цифрових фінансів і STEM-освіти. Президент також пообіцяв подвоїти кількість жінок, яких підтримують інноваційні центри, і залучив Східноафриканське співтовариство до цієї ініціативи. Уряд країни впровадив програму з підвищення цифрової грамотності серед жінок, що значно підвищило їхню участь у державних онлайн-платформах, зокрема у голосуваннях та обговореннях політики. Станом на 2024 рік частка жінок-користувачок інтернету зросла на 30% [3]. Цей кейс демонструє, що державна політика може ефективно зменшувати цифровий розрив.

Інфраструктурна підтримка доступу до технологій, зокрема політики субсидування мобільного інтернету, створення цифрових хабів у громадах і доступних платформ навчання допоможе подолати гендерний цифровий дисбаланс у багатьох країнах із низьким і середнім рівнем доходу, в яких жінки користуються мобільним інтернетом на 15% менше, ніж чоловіки [13].

Стійкість до дезінформації вимагає не лише технічних рішень, а й формування гендерно чутливої політики у сфері протидії дезінформації. Експерти Ради Європи радять урядам інтегрувати гендерний підхід у цифрову безпеку, включаючи розробку спеціальних механізмів підтримки жінок-активісток, а також юридичних інструментів для покарання онлайн-насильства [4].

Подолання цифрового гендерного розриву неможливе без активної участі жінок у політичній комунікації та розробці цифрових політик, управлінні технологічними проєктами та наукових дослідженнях у STEM. Проте лише 30% працівників у сфері штучного інтелекту – жінки, за даними Всесвітнього економічного форуму. Жінки ста-

новлять 29% початкових посад у STEM та лише 12,2% посад керівного складу. Гендерний паритет в онлайн-навичках наразі є занадто низьким на курсах зі штучного інтелекту та великих даних (30%), програмування (31%) та мереж і кібербезпеки (31%) [16].

Серед успішних прикладів – створення національних програм наставництва для дівчат у сфері IT, таких як Girls Who Code (США) або TechMoms (Велика Британія). Такі ініціативи допомагають зруйнувати стереотипи та забезпечити сталу участь жінок у цифровому розвитку. Так, програма «Girls Who Code» (<https://girlswhocode.com>) охопила понад 500 000 учасниць у 50 штатах США та за кордоном. Програма пропонує літні школи, онлайн-курси, хакатони та професійне менторство [11].

Велика Британія для подолання гендерних бар'єрів у цифровій економіці запровадила ініціативи «Tech She Can» (об'єднує понад 250 організацій для створення навчальних ресурсів і програм наставництва для дівчат – <https://techshecan.org>) та «TechMums» (навчає жінок із малозабезпечених районів базовим IT-навичкам, включаючи кодинг, кібербезпеку та дизайн – <https://techmums.co>).

Країнами-учасницями ЄС реалізується стратегічна ініціатива Єврокомісії «Women in Digital» (WiD), яка моніторить прогрес жінок у цифровій економіці за трьома індикаторами: інтернет-доступ, цифрові навички та ІКТ-працевлаштування. Програма надає фінансування проєктам у сфері цифрової інклюзії, зокрема – для навчання дівчат у STEM та підтримки жіночих стартапів [21].

Однією з найбільших ініціатив у Центральній Східній Європі є польський проєкт «Perspektywy Women in Tech», що об'єднує університети, IT-компанії та студентські спільноти для просування жінок у технічних спеціальностях. Програма пропонує понад 150 стажувань щороку, підтримку студенток і організацію міжнародної конференції Women in Tech Summit Warsaw (<https://womenintechsummit.pl>).

В Україні впроваджено проєкти «STEM is FEM» і «Дівчата в IT» (<https://stemisfem.org>). Перша ініціатива активно залучає жінок-науковиць і лідерок як менторок, формуючи позитивні приклади для підлітків. Учасниці з тимчасово окупованих територій отримують пріоритетну підтримку. Друга – спрямована на підтримку українських дівчат у технічних спеціальностях. Проєкти за підтримки ООН Жінки, Мінцифри та приватного сектору проводять конкурси, тренінги, курси та зустрічі з жінками-лідерами в IT. Також діє програма підтримки дівчат із тимчасово окупованих територій [2]. Ще одна успішна ініціатива – «Дія.Цифрова освіта», що має курси з цифрових навичок для жінок.

Розбудова інклюзивної цифрової демократії передбачає формування гендерно чутливих платформ е-участі, що повинні враховувати потреби жінок, включно з безпекою, зручністю, доступ-

ністю й анонімністю. Наприклад, у Естонії уряд запровадив цифрову платформу Rahvaalgatus.ee, яка дозволяє кожному громадянину ініціювати або підписувати петиції – при цьому окремо відстежується залученість жінок у процесах е-демократії [9].

Розвиток інклюзивної цифрової демократії потребує розвитку інституційних механізмів гендерної цифрової політики. Серед успішних зарубіжних прикладів можна назвати Швецію, де Агентство з питань гендерної рівності має окремий цифровий підрозділ, що аналізує вплив політик цифровізації на жінок і надає уряду рекомендації (<https://jamstalldhetsmyndigheten.se>), а також Канаду, де в Міністерстві інновацій та цифрового розвитку функціонує офіс гендерного аналізу GBA+, який проводить обов'язкову оцінку цифрових ініціатив на відповідність принципам гендерної рівності (<https://women-gender-equality.canada.ca>).

У багатьох державах започатковано парламентські підкомітети, що займаються питаннями цифрової інклюзії жінок, наприклад, у Франції, Ірландії та Іспанії. Ефективність гендерно чутливих інституцій залежить від чіткої координації, аналітичної спроможності, участі громадськості та здатності формувати міжсекторальні політики. У багатьох країнах саме такі інституції стали каталізаторами позитивних змін у цифровій інклюзії жінок.

В Україні до таких інституцій слід віднести: Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, Міністерство цифрової трансформації України (без гендерної спеціалізації наразі), Міністерство освіти і науки України (залучене до проєктів «STEM is FEM» та «Дівчата в IT»).

Попри успіхи окремих країн, інституційне забезпечення гендерної рівності в цифровій політиці залишається нерівномірним, що є актуальним і для нашої держави. Серед основних проблем: відсутність міжвідомчої координації, недостатнє фінансування гендерно чутливих цифрових ініціатив, слабка участь жінок у процесі формування політик.

На основі проаналізованого зарубіжного та вітчизняного досвіду доцільно запропонувати такі інституційні кроки для подолання цифрового гендерного розриву та розвитку інклюзивної цифрової демократії в Україні: інтегрувати гендерний компонент у всі національні цифрові стратегії (Стратегію цифрової трансформації соціальної сфери, Стратегію цифрового розвитку інновацій до 2030 року, Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року тощо); створити міжвідомчий координаційний орган у складі представників Мінцифри, МЗС, МОН, Урядового офісу з євроінтеграції, із залученням НУО, університетів, IT-компаній; запровадити інституційний механізм гендерного аудиту цифрової політики – на основі практик Канади (GBA+) та EIGE, створити інструкцію з гендерної оцінки цифрових рішень у сфері освіти, публічних послуг, безпеки, е-врядування; провести аудит державних цифро-

вих сервісів (наприклад, «Дія») щодо зручності та доступності для жінок з різних соціальних груп тощо; забезпечити інституційну підтримку гендерно орієнтованих стартапів та жіночого підприємництва у цифровій економіці; розширювати міжнародну співпрацю (активніше залучати підтримку ITU, UNDP, Світового банку, GIZ, USAID для навчання держслужбовців, створення цифрових центрів для дівчат у громадах, розробки е-послуг для вразливих жінок).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, гендерні особливості сприйняття дезінформації вказують на необхідність глибшого міждисциплінарного підходу в дослідженнях інформаційної безпеки. Вразливість жінок до інформаційних загроз не є наслідком «слабкості», а свідченням структурних і цифрових нерівностей. Гендерно обумовлені виклики в е-демократії та публічного управління є охоплюють питання цифрового розриву, кібербезпеки, соціальних стереотипів і недосконалості політик. Подолання цих бар'єрів є необхідною умовою для формування

справжньої інклюзивної демократії, де всі громадяни, незалежно від статі, можуть повноцінно брати участь у цифровому суспільстві.

Стратегії подолання цифрового гендерного цифрового розриву і посилення стійкості до дезінформації повинні бути міжсекторальними, інклюзивними та заснованими на правах людини. Вони мають включати активну участь жінок у цифровому розвитку, розвиток критичного мислення та медіаграмотності, забезпечення безпечного онлайн-середовища. Оскільки цифрова рівність – не лише про справедливість, а й про ефективність демократії, стійкість до загроз і майбутнє інклюзивного розвитку.

Гендерна рівність у цифровій політиці – це не лише питання соціальної справедливості, а й передумова сталого інноваційного розвитку. Інституційне забезпечення цієї рівності передбачає впровадження спеціалізованих підрозділів, міжвідомчу координацію, індикативні оцінки політик і участь жінок на всіх етапах ухвалення рішень. Без системного інституційного підходу жодна цифрова трансформація не буде інклюзивною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гендерний баланс. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/hendernyj-balans>.
2. Про проект _ Stem is Fem. URL: <https://stemisfem.org>.
3. Bridging the Gender Digital Gap_ Rwanda's Leadership in Technology & Innovation for Gender Equality. 2024. *UN Women – Africa*. URL: <https://africa.unwomen.org/en/stories/feature-story/2024/04/bridging-the-gender-digital-gap-rwandas-leadership-in-technology-innovation-for-gender-equality>.
4. Council of Europe. GREVIO General Recommendation No. 1 on the digital dimension of violence against women. Strasbourg: Council of Europe, 2021. 71 p. URL: <https://rm.coe.int/grevio-rec-no-on-digital-violence-against-women/1680a49147>.
5. Countering Gender Stereotypes and Disinformation. 2025. *EEAS*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/lebanon/countering-gender-stereotypes-and-disinformation_en?utm.
6. Digital Government Review of Sweden. Towards a data-driven public sector. *OECD Digital Government Studies*. 2019. 127 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/05/digital-government-review-of-sweden_7917ba3f/4daf932b-en.pdf.
7. Digital tools can help improve women's health and promote gender equality, WHO report shows. 2024. *World Health Organization (WHO)*. URL: <https://www.who.int/europe/news/item/08-03-2024-digital-tools-can-help-improve-women-s-health-and-promote-gender-equality--who-report-shows>.
8. Estonia - National Digital Decade strategic roadmap. 2024. *Digital Skills and Jobs Platform*. URL: <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/estonia-national-digital-decade-strategic-roadmap>.
9. European Citizens' Initiative Forum. The Five Factors of Success Behind Estonia's Citizen Empowering Platform. Civ. Eur. Initiat. Forum, 2023. URL: https://citizens-initiative-forum.europa.eu/citizens-experiences/blogs/five-factors-success-behind-estonias-citizen-empowering-platform_en.
10. Gender equality and digital transformation. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/gender-equality-and-digital-transformation.html>.
11. Girls Who Code _ Home. <https://girlswhocode.com>.
12. Global education monitoring report, 2024_5, Leadership in education_ lead for learning. *UNESCO Digital Library*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391406>.
13. GSMA Mobile Gender Gap Report 2024. URL: <https://www.gsma.com/r/gender-gap-2024/>.
14. Judson E. Gendered disinformation_ 6 reasons why liberal democracies need to respond to this threat. 2021. Heinrich Böll Stiftung. *Brussels office – European Union*. URL: <https://eu.boell.org/en/2021/07/09/gendered-disinformation-6-reasons-why-liberal-democracies-need-respond-threat>.
15. Online Harassment Is Not Gender-Neutral. 2022. Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/pt/node/165631>.

-
16. Parity for Women Remains Five Generations Away But Historical Election Year Offers Hope: Press releases. *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/press/2024/06/parity-for-women-remains-five-generations-away-but-historical-election-year-offers-hope/>.
 17. REPORT on foreign interference in all democratic processes in the European Union, including disinformation. A9-0022_2022. *European Parliament*. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0022_EN.html.
 18. UN Women. *Online gender-based violence against women with a public voice*. UN Women Latin America and the Caribbean, 2023. URL: https://lac.unwomen.org/sites/default/files/2023-12/summary_onlinegenderviolence_21dec23.pdf.
 19. Universal and meaningful connectivity: Are the SDGs fit for purpose to report on progress for women and girls in technology? An approach for gender mainstreaming of the digital ecosystem. International Telecommunication Union. URL: https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/OP.2_ITU.pdf#:~:text=Latest%20figures%20as%20published%20in%20ITU%27s%20Measuring,are%20impeding%20Internet%20uptake%2C%20especially%20among%20women.
 20. Wardle C., Derakhshan H. *Information Disorder. Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking*. Council of Europe, 2017. 109 p. URL: <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>
 21. Women in Digital. Shaping Europe's digital future. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/women-digital>.
 22. Women politicians trolled more: Amnesty India. 2023. *The Hindu*. URL: <https://www.thehindu.com/news/national/women-politicians-trolled-more-amnesty-india/article30631355.ece>.